

Sažetak

Stjepan Babić, sveuč. prof. u m., Zagreb
UDK 800.853:808.62, stručni članak,
primljen 2. 9. 1997., prihvaćen za tisak 24. 9. 1997.

Standard Croatian in B&H

Two societies use Standard Croatian as a means for communication. In Croatia itself, Standard Croatian is the official language. In B&H it is the language of Croatian people, one of the constitutive peoples of that republic. The author urges both nations to retain a unique standard language because it is crucial for Croatian identity. Since Croats live in different states and under different circumstances there is a danger of divisions, first linguistic then ethnic.

PITANJA I ODGOVORI

KAKO SE PIŠE LJ?

Početakom 1997. objavljena je knjiga *Govorimo hrvatski: jezični savjeti* (priredio Mihovil Dulčić; izdavači Hrvatski radio i Naklada Naprijed). Čitatelja D. M.-a začudilo je pisanje inicijala suradnice Ljiljane Šarić kao *LJ. Š.*; on misli da bi to trebalo pisati kao *Lj. Š.*, pa pita kako se zapravo pišu veliki dvoslovi – *DŽ, LJ, NJ* ili *Dž, Lj, Nj*.

Pogledamo li kako su dana ta velika slova u početnim dijelovima hrvatskih pravopisa, naći ćemo *Dž, Lj, Nj*. Tako je i u *Hrvatskom pravopisu* F. Cipre i A. B. Klaića (1944.), *novosadskom pravopisu* (1960.), *Pravopisnom priručniku* V. Anića i J. Silića (1986.), *Hrvatskom pravopisu* S. Babića, B. Finke i M. Mogušića (1971./1990., ²1994., ³1995., ⁴1996.); tako je i prije, u pravopisu I. Broza i D. Boranića.

Nigdje nije izričito napisano da treba pisati upravo tako, ali ti primjeri ukazuju nam na to kako treba biti. Također, nećemo pisati npr. *Džore, Džibuti, LJubica, LJubuški, NJivice, NJemačka* – jasno je da bi svatko pismen to napisao kao *Džore, Džibuti, Ljubica, Ljubuški, Njivice, Njemačka*. A ako bi napisao tako, onda bi očito bilo *Dž. Držić, Lj. Jović*.

Dakle piše se *Ljubo Ljubić, Lj. Ljubić, Lj. Lj., LJUBO LJUBIĆ, LJ. LJUBIĆ, LJ. LJ.* – ali ne treba pisati *LJ. LJubić* ili *LJ. Ljubić*.

U konkretnom slučaju, u knjizi *Govorimo hrvatski*, trebalo je pisati *Lj. Š.*, jer kratice za imena suradnika nisu pisane samo velikim slovima (primjerice, tamo je, da se razlikuje od kratice *M. M.* za Milu Mamića, za Milicu Mihačević kratice *M. Mi.*, a ne "M. MI.").

S kriticama bi pak bilo malo drugačije. Na primjer, ako nam treba kratica za

Saveznu Republiku Njemačku, u tekstu koji je napisan obično – ta će kratica biti *SRNj* (*Današnja SRNj obuhvaća i bivšu NjDR.*). Da je tekst u kojem treba napisati takvu kraticu sav napisan velikim slovima, radi čitljivosti bilo bi ipak potrebno napisati također *Nj* – da se ne bi razumjelo da se radi o četiri slova (*SRNJ*). u *HP 1996.* slučajno u poglavlju o kraticama nema ni jedne koja bi sadržala koje veliko složeno slovo, ali takve nalazimo u rječniku (*Nj. V., Nj. Vis.*). Takve kratice nalazimo npr. u *PP 1986.* (*Nj. Eksc., Nj.*

Preuzv., Nj. Prevash., Nj. Sv., Nj. Vel.), *HP 1944.* (*Nj. V., Nj. Vis.*).

Pravilo bi bilo veoma jednostavno. – Ako se tekst piše samo velikim slovima (verzalom), pisat ćemo *DŽ, LJ, NJ*. Ako se tekst piše obično, onda se prvi dio tih dvoslova piše veliko, a drugi malo.

Takvo pravilo doticalo bi se složenih slova drugih jezika ako se s takvima srećemo npr. prenoseći tuđa imena, no u tom bi slučaju pravilo zapravo bilo – piše se onako kako se ime piše u svojem jeziku.

Alemko Gluhak

ŠTO JE OMAŠKA?

 itateljica S. Č. piše da joj je bilo prigovoreno što je u jednom svojem tekstu upotrijebila riječ *omaška*. Prigovarač joj je tvrdio da to nije hrvatska riječ nego da je srpska, jer da je to pročitao u Brodnjakovu rječniku.

Prigovarač nije u pravu – i to je još jedan primjer kako neznalice u Brodnjakovu rječniku pročitaju ono što tamo zapravo i ne piše.

U *Razlikovnom rječniku srpskog i hrvatskog jezika* Vladimira Brodnjaka (1991.) za riječ *omaška* dana je oznaka koja preporuča umjesto te riječi drugo: *previd, zabuna, nehотиčna pogreška u govoru, pisanju; pogrešan potez, propust*. Osim toga, dane su još i oznake 1 i 4, koje imaju svoja značenja. U uputama toga rječnika lijepo piše za oznaku 1: “Srpska riječ odnosno riječ tipičnija za srpski nego za hrvatski jezik zabilježena u djelima starijih hrvatskih pisaca, prema *Rječniku hrvatskog književnog jezika* što ga je (uključivo do slova R) sastavio Julije Benešić, a koji obuhvaća razdoblje od na-

rodnog prepороda do kraja drugoga svjetskog rata.” Za oznaku 4 piše pak ovo: “Riječ ili oblik tipičniji za srpski nego za hrvatski književni jezik (*uputnica – doznačnica, prijatan – ugodan, opeka – cigla, domaćinstvo – kućanstvo, omladina – mladež*) premda je u uporabi i u hrvatskom književnom jeziku.”

Ako pažljivije pročitamo što dakle te oznake 1 i 4 znače, možemo zaključiti da je to V. Brodnjak malo nespretno uredio – jer ako koja riječ pripada jeziku hrvatskih književnika od prepороda do sredine XX. stoljeća, ili ako koja riječ pripada i srpskom jeziku, onda je jasno da takva riječ pripada hrvatskom jeziku, bez obzira na stanje u srpskom jeziku. Hrvatski se jezik mjeri onim što je u njemu, a ne onim što je u kojem drugom jeziku.

Usput budi rečeno, u Brodnjakovu rječniku iste takve oznake 1 i 4 imaju na primjer i ove riječi (samo neke, slučajno odabrane): *indeks, ljigav, mrkov, muvati se, nadopuniti, napolje, napolju, obitavalište, obitavanje, odmaći, odudarati, odvići se, ognjen, ognjica, osobina, paralela, patareni, pohabati, poloj, pometnja,*